

MESTO
BANSKÁ BYSTRICA

O b č a s n í k D e n n ý c h c e n t i e r m e s t a B a n s k á B y s t r i c a

R o č n í k 5.

č. 4/24

Milí čitatelia,

Čas vianočný

Rok 2024 nám podaruje Vianoce. Už dávno nám dospelým nepripadajú Vianoce ako zázrak, už dávno vieme, že darčeky kupujeme a nosíme pod stromček my, dospelí. Ale radosť z vianočnej atmosféry prežívame intenzívne. Mnohí dospelí hovoria, že vianočný čas považujú stále za najkrajšie obdobie roka.

Predsa sa veľa vecí zmenilo, odkedy sme u nás doma písali vianočné pohľadnice a posielali tým, ktorí sú od nás ďaleko. To čaro písaných pohľadníc nahrádzajú mobilné telefóny a SMS správy. Čaro zasnežených ulíc nahrádza niekedy nepretržitý dážď. Kde sú tie časy, keď Elena Čepčeková písala o slnku, ktoré sa „túla po bielom kraji a na snehu kreslí zlatisté čiary“.

Môj slovenský kožušak visí už veľa rokov nepoužitý v skrini a každý rok mi pripomína, aké zimy sme mávali kedysi. Už ani tie naše pranostiky o Vianociach nie sú pravdivé: od Vianoc do ducha, nepúšťaj sa kožušaku, a po svätom duchu, zas dobre kožušaku. Ale možno bude tento rok platiť ďalšia pranostika, ktorá hovorí: „do Vianoc – HOJ, od Vianoc JOJ“ ?

Zaujímavým spôsobom približuje vianočný čas a potvrdzuje túto pranostiku spisovateľka Vanda Rozenbergová vo svojej knihe Storočie, kde píše: „Na Vianoce 1916 nám prišiel balík z Pittsburghu od otcovej sestry a boli v ňom cigary, tabuľky čokolády a ozajstná káva z Puerto Rica. Otec vtedy prišiel na päť dní na priepustku a sotva hodinu po ňom dorazil ten balík a otec ma objal. Stalo sa to. Následne môj otec hneď z otočky skočil ku krabici, rozdrapil tvrdý papier a dal variť vodu, ktorou zalial celý hrniec kávy. “Tu sa šetriť nebude, aj tak pokapeme!” vykrikol.“

Vianoce sú aj o stretávaní tých, ktorí sú roztratení po svete a prichádzajú domov, lebo tu ich niekto čaká. Ulice vtedy stíchnu, za oknami sa rozhoria sviečky, vonia ihličie a stromčeky osvetľujú miestnosť. Vtedy by nik nemal byť sám, lebo sú biele Vianoce.

Napísala: Viktória Dolinská

Špaňodolinské vianočné obdobie

Vianoce u nás prichádzali už vtedy, keď sme začali piecť medovníčky. A ako to bolo v dedinkách pri Banskej Bystrici? Spomína si jedna z nás, ktorá nás svojím rozprávaním zavedie do časov minulých a priblíži nám vianočné prípravy v Španej Doline. Spomienky napísala pani Viktória, ktorá sa narodila na Španej Doline práve v čase vianočnom (23. decembra) a tento rok oslávi krásnych 93 rokov).

Stromčeky na Vianoce nám povolil vyrúbať miestny horár a to už v novembri, kým nenapadol sneh. Po prvých mrazoch v novembri sa začali zakáľáčky vo väčšine domácnostiach, aby do Vianoc bolo vyúdené mäso a mäsové výrobky, najmä klobásy a slanina. Každý údil doma vo vlastnom komíne. Už v jeseni sa nakladala kapusta do suda, aby bola dobre vykysnutá, dávali

sa do nej jabĺčka pre lepšiu chuť a rôzne koreniny, najmä rascu. Tú sme zbierali na lúkach už v lete, tiež sme v lete zbierali hríby a usušené sme odkladali, aby bolo do vianočnej kapustnice. Ak bola v jeseni dobrá úroda jabĺk a hrušiek, krájali sme ich na tzv. „šušky“, ktoré sme uvarili a potom boli podávané na štedrovečerný stôl.

U nás bolo hlavné jedlo opekance s bryndzou bez škvariiek, ale hojne poliate maslom, vyrobeným doma od vlastných kráv. Opekance sa piekli doma viac dní pred sviatkami a na Štedrý deň sa už len uvarili a ochutili. Prvé jedlo bola „Ježiškova kaša“, čiže detská krupica uvarená v mlieku a ochutená škoricom a maslom. Polievka bývala fazuľová, hrachová alebo šošovicová. Ponúkali sa aj makové, orechové, lekvárové koláče a zákusky. Pred jedlom sa podávalo jablko a vianočné oblátky s medom a cesnakom. Skôr, než sa začalo večerať, sa z každého nachystaného jedla trochu odobralo a rodičia to zanesli kravám do maštale, aby dobre dojili.

Počas Štedrého dňa sme držali pôst a až večer sme jedli dosýta. Pôst sa končil až po polnočnej omši. Kapustnica s klobásou a hříbmi sa podávala až potom, keď sme sa vrátili z omše. Po večeri sme si vybaľovali darčeky, ktoré boli väčšinou domácej výroby, buď ušité alebo upletené.

Náš stromček bol vyzdobený salónkami, ktoré sme pripravili doma, boli citrónové alebo malinové z cukru, zabalené v servítkach. Upravovali sme ich tak, že sme strihali okraje servítok, salónky sme potom zabalili do servítky a do fólie. Na stromček sme vešali jabĺčka a čokoládovo – kakaové ozdoby robené doma. Nechýbali však ani kúpené sklenené ozdoby a malé hříbiky. Spomínam si, že na drevenej komode sme mali papierový Betlehem, vyzdobený vetvičkami, ktoré vydržali dlho svieže.

Domácu pohodu vystriedalo chodenie po spievaní pod okná ďalších príbuzných, za čo deti dostávali ako výslužku jablko a v ňom zapichnutú korunu. Návštevy trvali až do polnoci, potom sa ľudia poberali do kostola na slávenie narodenia Jezuliatka. Omša bola slávnostná, spieval spevokol, ktorý sa pripravoval na túto udalosť už dlhší čas pred Vianocami.

Pred polnocou sa dedinou ozývala aj hra na husliach, ktorú organizoval kamarát môjho bratranca Jožka Mistríka - Vojtech Adamec, neskorší šéfdirigent Košického symfonického orchestra. Ďalší deň bol prežívaný v pokoji doma. Na sviatok sv. Štefana sa konalo divadelné predstavenie, ktoré niekoľko týždňov pred Vianocami nacvičovali mladí študenti s miestnym učiteľom Jozefom Mistríkom – neskorším profesorom na Univerzite Komenského v Bratislave. Večer sa potom konala Štefanská zábava.

Na sviatok Troch kráľov chodil farár s miništrantami a kostolníkom do každého domu svätiť príbytok a domácich, aby sa im v novom roku dobre darilo.

Spomínala som na obdobie rokov 1939 – 1940, Vianoce sme prežívali v pokoji a veľmi skromne. V ďalších rokoch, ako bežal čas, menili sa postupne prípravy na Vianoce, ako aj prežívanie času vianočného.

Napísala: Viktória Vráblová, rod. Mišúthová, zariadenie pre seniorov Jeseň

Vianoce na Považí

Spomienky autorky na Vianoce prežité v rodnej dedine Červený Kameň (dnes v okrese Ilava) na Považí v 50. a 60. rokoch minulého storočia.

*Úryvky sú spracované podľa knihy **Anna Zelenková: Tu a teraz, tam a vtedy**. Vydavateľstvo Signis, Banská Bystrica, 2024, s. 11-17. Uverejňujeme s láskavým dovolením autorky.*

Na Štedrý deň popoludní sme šli na cintorín zapáliť sviečky a potom sme sa už nevedeli dočkať neskorého popoludnia, kedy sme išli von povinne pozeráť, či už Ježiško chodí... Prvé hviezdy vyšli už po štvrtej popoludní, v jaskynke pod Červenou skalou už niekto iste zapálil sviečku, a to bolo pre nás znamenie, že na hornom konci Ježiško už je, už roznáša darčeky... Medzitým naši rodičia preniesli vyzdobený stromček z dedkovej izby do spálne, dotedy sme nemali vedieť, že ho v noci pred Štedrým dňom pripravili a vyzdobili. Takže prechádzka s dedkom mala aj takýto dôvod. Neskôr, keď sme my starší súrodenci už tento trik preukukli, a vedeli, prečo chodíme vyzeráť Ježiška, sme ho ale naďalej uplatňovali pri mladších súrodencoch, tváriac sa, že je to naozaj tak. ...Náš dedko chodil deň pred Štedrým dňom na poľovačku, odkiaľ si okrem zastreleného zajaca (pripravoval sa na Silvestra alebo na Nový rok) priniesol aj nevyhnutné suché plody, ktoré podľa zvyku mali dostať hospodárske zvieratá. Tento zvyk mi naozaj utkvel v pamäti ako niečo výnimočné, trochu mystické, ale pochopiteľné – veď takto asi slávil celé generácie gazdov pred nami.

Štedrý večer sa začínal tak, že dedo si pripravil krajíčky chleba, na ne položil oplátky s medom, na to šípky a iné suché plody (tobolky z vrby a brezy), a s takto pripravenými „jednohubkami“ sa vybral (a my deti s ním) k zvieratám do maštale. Najprv maštal prežehnal a posvätil svätenou vodou a potom dostala každá kravička túto sviatočnú nádielku. To isté dostali aj ovečky vo vedľajšej malej maštali. Požehnanie domácim hospodárskym zvieratám malo svoj význam, pretože každý si prial, aby aj budúci rok boli zdravé a mohli ďalej slúžiť hospodárovi.

Štedrú večeru sme začínali obradom vinšovania k sviatkom. To mal na starosti najstarší člen rodiny, teda dedko. Vyšiel von, mama mu už predtým nachystala do pohára svätenú vodu a vetvičku z čečiny. Keď sme už všetci sedeli pripravení za stolom v kuchyni, vošiel dedko, pozdravil „Pochválen buď Ježiš Kristus“, požehnal nás, vykropil miestnosť svätenou vodou a predniesol starodávny vianočný vinš: „*Vinšujem vám tieto výročité sviatky, aby vám dal pán Boh hodne zdravia, šťastia, hojné Božie požehnanie, na statečku rozmnoženie, na dieťkach potešenie, a všetko, čo si od Pána Boha žiadate. Pochválený buď Ježiš Kristus.*“

Večera sa mohla začať po spoločnej modlitbe. Začínali sme ju, samozrejme, oplátkami s medom. Krížiky na čelo nám urobila mama. Na stole bol vždy pripravený jeden tanier navyše – zvyk upozorňujúci na to, že môže prísť nejaký počestný a treba ho prijať...

Na Vianoce sa u nás robila kapustnica so sušenými hričmi a zahustená smotanou. Čiže tzv. biela. Klobáska sa do nej mohla dať až na druhý deň. Kapor býval vo vani pár dní pred Vianocami, otec ho zabíjal deň vopred alebo až na Štedrý deň. Tento akt som nemohla vidieť; bolo mi to veľmi ľúto podobne ako iným deťom. Väčšinou sme jedného kapra vyprážali ako podkovičky a druhého piekli na masle. Zemiakový šalát sme pripravovali s domácou majonézou. Mama vedela pripraviť ten najúžasnejší šalát, vedela urobiť ten správny sladkokyslý nálev, ktorý mu dodával tú nezameniteľnú chuť. Správny pomer oleja, vody, korenín, cibule... Keď si na to spomeniem, zbiehajú sa mi slinky aj dnes. Súčasťou večere býva v rôznych regiónoch aj nejaká kaša. U nás sa podávala kaša krupičná. Na stole nechýbali typické medvedie dlabky (mamin recept používam dodnes), kolieska z krehkého cesta zliepané džemom, tzv. mlýnkové pečivo, vanilkové rožteky. A záviny. Koláče sme už pri večeri ani nejedli, lebo sme sa tešili na darčeky. Museli sme však ešte vydržať prekrajovanie jabĺčok a vyveštit si tak, kto bude na budúci rok zdravý a kto nie. Večera sa ukončila tak, ako sa začala, modlitbou, a potom sme sa už presúvali do izby, kde bol stromček obsypaný darčekom.

Dodnes vidím prvú hviezdú na nebi, večernicu; ukázala sa už pred zotmením na jasnom modrom nebi, ktoré začínalo pomaly tmavnúť a získavať slávnostný tmavomodrý nádych. To nám už signalizovalo príchod svätej noci s jasnou hviezdou na nebi, smerujúcou tam, kde sa narodil Kristus Pán. Zrejme do našich srdc. Nuž takáto bola tá naša betlehemska hviezda. Podvedome sme si želali, aby ostala ešte dlho, možno navždy, aby obrázok mrazivých bielych Vianoc so stmievajúcou sa oblohou, keď sa dedina obaľovala do prvej vianočnej noci plnej hviezd, strážená skalnými bralami a horami z oboch strán, nikdy neskončil, aby trval večne.

Spomienka na mrazivé, biele, čarovné Vianoce môjho detstva s očakávaniami, prípravami, napätím a radosťou prežívanou v rodine zostáva v mojom srdci už naveky...

Európske Vianoce

V tomto článku vám predstavím pestrosť ľudových kultúrnych tradícií v niektorých európskych krajinách. Dá sa však povedať, že jednota sa prejavuje v pestrosti, pretože tradície ľudovej kultúry sa vyznačujú regionálnymi a lokálnymi zvláštnosťami. Každý európsky národ niečím obohatil slávenie Vianoc. Pomenovanie vianočných sviatkov je rozmanité: kresťanské názvy vychádzajú prevažne z latinského Nativitas Dominin nostri Jesu Christi. Z pojmu Natalis (deň narodenia) vychádza taliansky názov Natale, pojem Nadal sa objavuje v severnom Španielsku a juhozápadnom Francúzsku. Anglický názov Christmas obsahuje motív sv. omše (z latinčiny missa). Nemecký názov Weihnachten, české Vánoce a slovenské Vianoce poukazujú na noc. Český a slovenský názov vychádza teda z nemeckého.

Historické pramene uvádzajú, že starodávne Vianoce boli pospolité a radostné. Aj tí najchudobnejší mali pocit, že sú rovnocennými členmi spoločenstva. Vieme, že podiel na vianočnom „hodovaní“ mali aj zvieratá. Dokonca hudobný vedec Jozef Kresánek osobne zažil (ešte v 20. storočí), že v Podkoniciach sa tancoval okolo oltára svižný tanec. Z tohto objavu vyplýva, že Vianoce majú svetské i náboženské korene a tanec bol ich súčasťou. Historické aj súčasné Vianoce pretrvali v rôznych podobách, avšak od 19. storočia vnímame Vianoce ako rodinné slávnosti sústredené okolo domáceho betlehemu, stromčeka, prestretého stola a zapálenej sviečky. Svätá rodina je alebo nie je vždy prítomná.

Čo nám zanechali naši predkovia z oblasti ľudovej kultúry? Najviac sa ich odkaz prejavil v pokrmoch, v stolovaní, v koledách a speve. V týchto oblastiach sa nám zachovalo aj najviac pamiatok. Solidarita sa prejavovala aj v darovaní. Ľudia si v dávnych časoch dokonca darovali aj sviečky, ktoré boli mnohým nedostupné. Lebo bez svetla nemohli byť Vianoce. Z tohto obdobia pretrvávajú dobročinné formy aj do dnešných čias. V súčasnosti sa organizujú benefičné koncerty alebo rôzne zbierky pod vianočný stromček (viď aj vianočné zbierky pre seniorov).

Súčasťou mnohých rodín dodnes sú obyčaje viazané k zomrelým. Počas štedrej večere sa prestiera na stôl aj zosnulým. Jedlu predchádza modlitba alebo spomienka. V severských krajinách sa dodnes pripravuje kaša pre domáceho škriatka (v našom regióne by to bol napr. permoník).

Počuli ste niekedy o vianočnom polene? Z predkresťanského obdobia sa zachovali dokumenty o tom, ako vo východnej časti Európy ľudia uctievali horiace poleno a obracali sa k nemu s prosbami a požehnávali ho. Vianočné poleno prenášalo svetlo ohňa smerom k novému roku.

Vianočný stromček, ktorý sa vyskytuje teraz v rodinách, nenesie v sebe prejavy kultu. V stredoveku boli zaznamenané i rôzne zákazy: úradné zákazy chodenia masiek, hodovania, hier a iných radovánok, ale dokonca aj zákaz vianočných osláv v Anglicku v 17. storočí.

Rozdiely medzi vianočnými tradíciami kresťanského Východu a Západu sú zdokumentované najmä v piesňach. V protestantských krajinách je to predovšetkým vianočná hudba duchovných piesní v domácom prostredí, zachovaná v ústnej tradícii. V katolíckych kultúrach sa viac rozvíjal kult Božieho dieťaťa.

Kultúra slovenských Vianoc má vzťahy k európskemu Východu (koledy), ale aj k európskemu Západu (ľudový duchovný spev, betlehemy, hry, vianočný stromček). V európskom prostredí však jediní Slováci a Česi vnímajú predvečer Kristovho narodenia ako „štedrý“. V kultúre Poliakov a Ukrajincov sa tento pojem viaže k novému roku.

Dnes zažívame, na rozdiel od starovekých Vianoc, skôr ich svetskú podobu. Tzv. meštianske Vianoce v rodinnom kruhu a sústredené okolo stromčeka sa datujú od 19. storočia. Vyskytovali sa v prostredí západoeurópskych a stredoeurópskych kresťanských rodín, ale i tých bez vyznania.

Zhodnotiť prínos jednotlivých európskych národov na vianočné sviatky dnes nie je vôbec jednoduché. Ani náš príspevok nemohol obsiahnuť ich rôznorodé prejavy, nakoľko nie sú univerzálne. Mnohé sú spoločné, mnohé odlišné. Nevieme, kto prvý zapálil vianočné poleno, kto prvý obdaroval na Vianoce dieťa, kto prvý požehnal vianočný chlieb, vyrobil betlehenskú hviezdu alebo jasličky. Vieme len s určitosťou povedať, že vianočný stromček sa stal novodobým symbolom našich Vianoc.

Vianoce pomaly prichádzajú, ale teraz ešte musíme prežiť niekoľko všedných dní tak, ako každý rok.

Napísala: Viktória Dolinská

Vianočné tradície na Slovensku a vo svete

S vianočnými sviatkami sa spája množstvo vianočných tradícií a zvykov, ktoré väčšina ľudí dodržiava dodnes. Nenájdeme azda ani jednu rodinu, ktorá by aspoň jeden z vianočných zvykov nedodržiavala. Tradície sa jemne líšia v závislosti od regiónu, keďže ako sa hovorí “Iný kraj, iný mrav”. Tak čo, ktoré z nasledujúcich vianočných tradícií majú miesto pri vašom štedrovečernom stole?

1. Šupina z kapra

Známym zvykom vo všetkých regiónoch Slovenska je vložiť pod obrus na štedrovečernom stole šupinu z kapra. Tá symbolizuje peniaze a hojnosť a zabezpečuje, aby vám nasledujúci rok nechýbali peniaze. Niektorí ľudia si zvyknú šupinu z kapra vkladať aj do peňaženky.

2. Hádzanie orechov

Rovnako veľmi rozšíreným vianočným zvykom je hádzanie orechov do rohov izieb. Daný zvyk symbolizuje hojnosť v rodine po celý rok.

3. Cesnak, med a oblátka

Oblátka potretá cesnakom a medom je azda to najtradičnejšie pri štedrej večeri. Cesnak nám má zabezpečiť zdravie po celý rok a med to, aby sme boli dobrí “ako med”.

4. Medový krížik na čelo

Rovnako ako pri oblátke s medom a cesnakom, aj medový krížik na čele symbolizuje zdravie, pokoru a dobrotu. Podľa tradície namočí matka strúčik cesnaku do medu a na čelách ostatných členov rodiny urobí krížik.

5. Krájanie jablka

Pred štedrou večerou sa tradične krája jablčko na polovicu. Pokiaľ sa v strede jablčka vytvorí hviezda, znamená to, že členovia rodiny budú zdraví. Pokiaľ sa však na jablčku vytvorí krížik, rodinu postretne choroba alebo smrť.

6. Tanier navyše

Pri prestieraní štedrovečerného stola sa zvykne prestrieť jeden tanier s príborom navyše. Tento tanier je podľa zvyklostí prestretý pre náhodných pocestných. V niektorých slovenských rodinách prestierajú tanier navyše pre zosnulých členov rodiny.

7. Párny počet tanierov

Pri tanieroch ešte zostaneme. Tento zvyk sa dodržiava iba v niektorých regiónoch Slovenska. Traduje sa, že pokiaľ nebude na štedrovečernom stole párny počet tanierov, na posledného za stolom príde v priebehu roka choroba alebo smrť.

8. Ostrý prípitok

Táto tradícia je bezpochyby jednou z najobľúbenejších. Pred samotnou štedrou večerou sa zvykne naliať prípitok, ktorý pozostáva z tvrdého alkoholu.

9. Pôst

Na Štedrý deň by sa mal podľa tradície dodržiavať pôst. Ten by mal trvať do východu prvej hviezdy na oblohe. Pôst symbolizuje prípravu na príchod Ježiša Krista.

10. Zákaz odbiehania od štedrovečerného stola

Matka rodiny by nemala od štedrovečerného stola odbiehať. Všetko čo je potrebné, by malo byť na stole prichystané vopred. Ak treba predsa len ešte niečo priniesť, vsať od stola by mal iný člen rodiny, nie matka.

11. Zapálená svieca na stole

Na štedrovečernom stole by mala horieť svieca, ktorá je symbolom Vianoc. Veriace rodiny si chodia do kostola pre Betlehemské svetlo, ktoré im na svieci horí.

12. Sfukovanie sviece

Vianočným zvykom na Kysuciach je sfukovanie sviece jednotlivými členmi rodiny. Tradícia hovorí, že pokiaľ sa dvíha dym zo sviece rovno, daný člen rodiny bude po celý rok zdravý. Pokiaľ však pôjde dym na bok, očakávať môže zdravotné problémy.

13. Reťaz okolo stola

Obľúbeným vianočným zvykom najmä na východe Slovenska je reťaz obmotaná okolo štedrovečerného stola. Stôl obmotaný reťazou symbolizuje súdržnosť rodiny.

14. Modlitba

Keďže Vianoce sú kresťanským sviatkom, pri štedrovečernom stole by nemala chýbať modlitba. Pred štedrou večerou sa zvyknú modliť aj rodiny, ktoré sa bežne nemodlia.

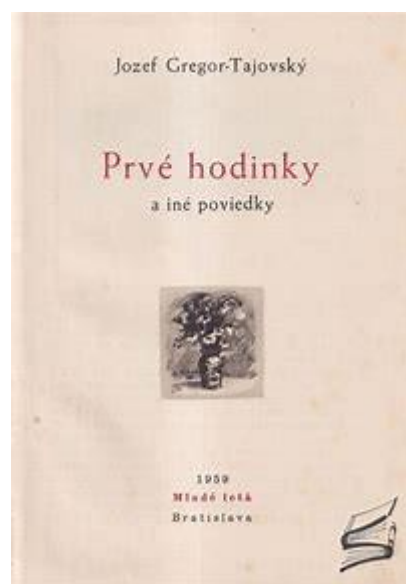

150. výročie narodenia Jozefa Gregora Tajovského

18. októbra uplynulo už 150 rokov od narodenia J. G. Tajovského (vlastným menom Jozef Alojz Gregor), významného slovenského prozaika, dramatika, básnika, redaktora, učiteľa, úradníka a politika, rodáka z Tajova pri Banskej Bystrici. Rodinní príslušníci tejto našej významnej osobnosti a niekoľko obyvateľov Tajova a okolia sme sa zišli pri jeho hrobe na tajovskom cintoríne. Bolo veľmi vzácne pre nás prítomných, že sme sa mohli stretnúť a spoznať jeho vnukov, pravnukov, pravnučky a prapravnučky, ktorí si tiež prišli uctiť svojho predka. Udalosť je veľmi významná aj preto, že UNESCO zaradilo výročie do kalendára najvýznamnejších svetových udalostí tohto roka.

J.G. Tajovský vyrastal u svojich starých rodičov, ktorí si ho osvojili, nakoľko pochádzal z mnohopočetnej rodiny. Preto si želal, aby ho pochovali do hrobu k jeho starým rodičom. Pre Tajovského bol Tajov najkrajšie miesto na svete, zvykol hovoriť: "v Tajove nikde nie je ďaleko a všade je vysoko". Aj samotný cintorín leží na vyvýšenom pozemku. Nemôžeme nespomenúť, že spolu s Tajovským je v hrobe pochovaná aj jeho manželka, Hana Gregorová, rod. Lilgová.

Tu sme sa teda v tento pamätný deň stretli. Prihovorila sa nám pani starostka, pomodlil sa aj miestny pán farár a poviedku z jeho tvorby predniesol študent Akadémie umení z Banskej Bystrice. Na záver spomienky vystúpil aj jeden z prítomných vnukov J. G. Tajovského. Potom sme sa spolu vybrali do jeho rodného domu, kde nám priblížili vedeckí pracovníci Literárneho a hudobného múzea ŠVK z Banskej Bystrice Tajovského tvorbu a život. Zároveň pridávali svoje spomienky na Tajovského aj jeho príbuzní. To bolo vzácne pre nás všetkých, nakoľko takéto stretnutie nieslo v sebe jedinečnosť, ktorá sa nemôže viackrát zopakovať. Byť tak blízko aj k neznámym informáciám a spomienkach blízkych, o ktorých sme doteraz nevedeli, bol pre nás prítomných nezabudnuteľný zážitok.

Zapísala: Viktória Dolinská

Stretnutie členov DC MARÍNA

V Radvani v evanjelickom cintoríne pri hrobke Andreja Braxatorisa Sládkoviča. Bolo krásne slnečné odopoludnie, 28.10. 2024 a členky klubu Marína sa v dobrej nálade stretli na dobrovoľnej brigáde vyzbrojené náradím ako metly, hrable, zmetáky, vrecia na lístie. Rozhodli sa, že hrob vyčistia a upravia, zapália sviečky a položia venček a odstránia napadané lístie v okolí, pri príležitosti sviatku Pamiatka zosnulých.

Bolo nás 11, babičky a vnúčatá, ktoré boli plné elánu a odhodlania vydať zo seba kus užitočnej a verejno-prospešnej práce v rámci nášho projektu MARÍNA. Oživiť spomienku na autora najdlhšej ľúbostnej básne na svete. Pripomenúť si velikána našej poézie a vzdať mu úctu.

Prizvali sme k spolupráci aj naše vnúčatá, ktoré trávili so starými rodičmi čas na jesenných prázdninách, aby ich prežili zmysluplne a tým sa medzigeneračné vzťahy podporili. Tieto vzťahy sú nástrojom podpory a rozvoja v dobe, keď dôvera a sociálne vzťahy v rodinách upadajú.

Iveta Dzúriková z DC Marína

Krst projektu Po stopách Sládkovičovej Maríny

Slávnostným krstom dňa 20.11.2024 zahájili členky DC Marína svoj nový projekt „Po stopách Sládkovičovej Maríny..“. Autorkou je p. Iveta Dzúriková a krstnou mamou sa stala Gabriela Uhrínová. Aktívne sa zapojili aj členky J. Štepánková, O. Tyirjaková, D. Sedliaková, M. Zaoralová, M. Žerebáková, E. Faráriková, Z. Jambrichová a V. Lichá.

Besedovali sme o zahájení činnosti a nadobudnutých poznatkoch v danom projekte, ale aj o budúcich aktivitách, ktoré nás čakajú v roku 2025.

Pri slávnostnom posedení sme zhodnotili doterajšie aktivity ako návštevu ev. fary v Radvani, čistenie a úpravu hrobu ku dňu pamiatky zosnulých aj s vnúčatami, polozenie venca i zapálenie sviečok. Chceme mať aj svoje logo, preto nás oslovilo nové vydanie Sládkovičovej Maríny a okrem krstenia obrazu Maríny sme si recitovali verše z najdlhšej lúbostnej básne MARÍNY.

Pripomeňme si najdlhšiu lúbostnú báseň Andreja Sládkoviča krátkym veršom:

*Vlast' drahú lúbiť v peknej Maríne,
Marínu drahú v peknej otčine,
a obe v jednom objímať!*

A najslávnejšiu 41 strofu:

*Možno mi tvojich úst sa odrieknuť, “
možno mi ruku nedostať,
možno mi v diaľky žiaľne utieknuť,
možno mi nemilým ostať,
možno mi ústam smädom umierať,
možno mi žialiť v samote,
možno mi život v púšťach zavierať,
možno mi nežiť v živote,
možno mi seba samého zhubiť: —
nemožno mi ťa neľúbiť! —*

Vlastná tvorba seniorov:

Začítajte sa do básne autorky z Denného centra Pohoda

Dobrý deň, sestra staroba

Dobrý deň, sestra staroba!
Ach, videla som ťa prichádzať zďaleka
A nepodala som ti ruku,
Dlho som ťa nevlúdne pozorovala.
Zdala si sa mi škaredá, nešťastná,
Ako by si so sebou nosila smútok
A akoby si za sebou ťahala vrece biedy
Horúcich dní, samoty, schátranosť.
Nie, nechcela som, aby si sa ku mne priblížila.
Ty však stojíš vedľa mňa, dotýkaš sa ma.
Musím si zvyknúť na tvoju spoločnosť,
Lebo ma už nikdy neopustíš.
Budeš zberať čoraz viac miesta v mojom živote,
Preto s premenou svojho srdca
Volám na teba so všetkou úprimnosťou: „Sestra moja!“
Teraz, keď ťa vidím zblízka, objavujem tvoj pôvab,
Máš skúsenosti a vieš všetko, ako má byť,
Dávaš veciam ozajstný význam a milosť:
Oslobodzuješ od strojenosti, zbytočnosti, pýchy
A vnášaš ma do pravdy.
Sestra staroba, prijímam ťa a mám ťa rada,
Pretože som vďaka tebe voľnejšia
A pomaly sa približujem k Bohu.

Autorka básne je z DC Pohoda

Vianočný kvíz

Vianoce sú pomaličky tu, tak sme pre Vás pripravili špeciálny kvíz. Ako dobre poznáte Vianoce? Urobte si tento kvíz a dozviete sa.

1. Zlaté prasiatko na Štedrý deň uvidí ten, kto...

- a) Bude od rána piť
- b) Celý deň nebude jesť
- c) Celý rok počúval

2. Čo ukrýva druhý oriešok v rozprávke Tri oriešky pre Popolušku?

- a) Plesové šaty
- b) Diamantový prsteň
- c) Wellness pobyt s princom

3. Hádzanie orechov do kútov počas štedrovečernej hostiny

- a) Zabezpečí zdravie pre celú rodinu
- b) Zabezpečí hojnosť v príbytku počas celého roka
- c) Zabezpečí čistý domov

4. Čo si so sebou zobral Ivan v Mrázikovi, keď sa vydal na vandrovku?

- a) Hrebeň
- b) Zrkadlo
- c) Pušku

5. Kde prvý raz zaznela dnes najznámejšia koleda Tichá noc?

- a) V rakúskom meste Oberndorf pri Salzburgu
- b) V nemeckom Passau pri rakúskych hraniciach
- c) V dedine Sankt Josef pri rakúskom Grazi

6. Ako sa volala hlavná postava z filmov "Sám doma"?

- a) Kevin
- b) Adam
- c) Johny

7. Čo symbolizuje ihličie na adventnom venci?

- a) trpkosť života
- b) trvalý život
- c) mladosť

8. Ježiškovi priniesli dary aj mudrci z Východu. Ako sa, podľa tradície, volajú?

- a) Gašpar, Melichar a Baltazár
- b) Jozef, Melichar a Baltazár
- c) Pankrác, Servác, Bonifác

9. Kedy na Slovensko prišla tradícia vianočného stromčeka?

- a) v 15. storočí
- b) v 18. storočí
- c) v 20. storočí

10. Dokedy sa podľa tradície má nechať vianočný stromček?

- a) Do Nového roka
- b) Do Troch kráľov
- c) Dokiaľ neopadá ihličie

Správne odpovede: 1b, 2a, 3b, 4b, 5a, 6a, 7b, 8a, 9b,

Zájmové krúžky v KOMUČE:

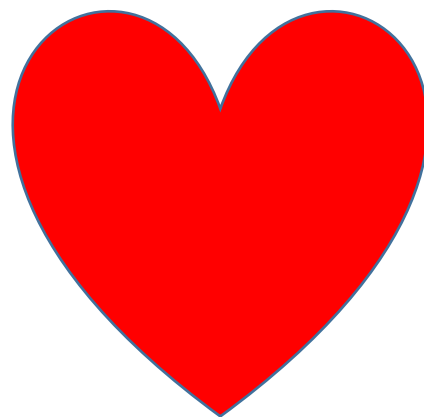
Pozrite si práce našich šikovných senioriek z krúžku Šikovné ruky pod vedením Zuzany Kohútovej a z krúžku Práca s hlinou - keramika pod vedením Ing. Darinky Knotkovej.

Za ich dlhoročnú prácu, trpezlivosť, vytrvalosť a rozdávanie radosti z tvorby im patrí veľká vďaka

Okrem týchto tvorivých činností sa vzdelávali v krúžku Mobilných a počítačových zručností pod vedením Ing. Štefana Valicu.

Pripravte si voňavé medovníčky so slivkovým lekvárom podľa receptu Adriany Polákovej

Potrebuje asi na 50 kusov:

Na medovníčky:

200 g medu

90 g masla

2 ČL perníkového korenia

500 g hladkej múky

100 g práškového cukru

1 ČL jedlej sódy

2 vajíčka

Na plnku:

slivkový lekvár

1 žltok na potieranie

Na polevu:

1 bielok

50 g práškového cukru

vlašské orechy na dozdobenie

POSTUP:

1. Do hrnca nalejeme med a spolu s maslom zohrievame na miernom ohni. Prisypeme perníkové korenie. V mise premiešame suché prísady – múku, cukor a jedlú sódu. Roztopený med, maslo a korenie nalejeme do misky s múkou, pridáme aj dve vajcia. Rukami všetky ingrediencie spojíme do hladkého cesta.
2. Cesto zabalíme do potravinovej fólie a necháme tuhnúť v chladničke asi dve hodinky. Potom cesto rukami vymiesime, aby bolo poddajnejšie. Pomúčime dosku aj cesto a rozvaľkáme na hrúbku 0,5 cm.
3. Na polovicu cesta si odtlačíme formičky a lyžičkou pridáme lekvár, okraje predznačených medovníkov potrieme vyšľahaným bielkom, bude pôsobiť ako lepidlo. Cesto preložíme na naše lekvárové kopčeky a prstami ešte okolo lekváru pritlačíme, aby počas pečenia nevytiekol von.
4. Formičku jemne pomúčime a vykrojíme medovníčky. Medovníčky ešte pred pečením potrieme vajíčkom a ozdobíme orechom. Niektoré medovníčky môžeme potrieť vajíčkom aj tesne pred dopečením. Tie budeme zdobiť bielkovou polevou. Pečieme v rúre vyhriatej na 180 °C asi 10 až 15 minút.
5. Vaječný bielok miešame metličkou nad parou spolu s polovicou práškového cukru. Keď je cukor rozpustený, môžeme zmes začať šľahať elektrickým šľahačom a postupne pridávame druhú polovicu cukru. Poleva by nemala byť veľmi hustá, aby sa ňou dalo jednoducho zdobiť. Sneh preniesieme do zdobiaceho vrecka a môžeme sa pustiť do zdobenia.

Prajeme Vám v mene celej redakčnej rady a všetkých prispievateľov do občasníka OKO pokojné prežitie vianočných sviatkov v kruhu rodiny a šťastný nový rok 2025.

Občasník denných centier mesta Banská Bystrica – OKO

Redakčná rada: Zuzana Radošová, Zuzana Stinglová

Vydavateľ: Mestský úrad, Odbor sociálnych vecí – KOMUCE, Robotnícka 12, Banská Bystrica, www.banskabystrica.sk

Koordinátor: Ing. Adriana Tupá, denne.centra@banskabystrica.sk, +421 905 834 373